

Byla C-463/20**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka, parengta pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2020 m. rugsėjo 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Conseil d'État (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. birželio 4 d.

Ieškovė:

Namur-Est Environnement ASBL

Atsakovė:

Région wallonne

CONSEIL D'ÉTAT (VALSTYBĖS TARYBA), ADMINISTRACINIŲ BYLŲ SKYRIUS**SPRENDIMAS****I. Ieškinio dalykas**

- 1 2017 m. sausio 18 d. pareikštu ieškiniu ne pelno asociacija NAMUR-EST ENVIRONNEMENT prašo panaikinti 2016 m. birželio 27 d. *inspecteur général du département de la nature et des forêts* (Gamtos ir miškų generalinis inspektorius) (toliau – D.N.F.) sprendimą, kuriuo akcinei bendrovei SAGREX (toliau – SAGREX) taikomos *Loi du 12 juillet 1973 sur la conservation de la nature* (1973 m. liepos 12 d. Gamtos apsaugos įstatymas) (1973 m. rugsėjo 11 d. *Moniteur belge* Nr. 1973A71207, toliau – Gamtos apsaugos įstatymas) <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1973/07/12/1973A71207/justel>) 2bis, 3 ir 3bis straipsniuose nurodytos gyvūnų ir augalų apsaugos priemonių išlygos, siekiant eksploatuoti *Bossimé* kalkakmenio karjerą.
- 2 2018 m. kovo 14 d. bendrovei S.A. CIMENTERIES CBR buvo leista įstoti į bylą.

II. Faktinės aplinkybės

- 3 2008 m. lapkričio 4 d. bendrovė SAGREX pateikė prašymą išduoti vieną leidimą vėl pradėti eksploatuoti *Bossimé* karjerą, iškasti *Bossue* ir *Lives-sur-Meuse* karjerus jungiantį tunelį, *Lives-sur-Meuse* karjere įtaisyti konvejerio juostą ir Maso pakrantėje įrengti baržų krovimo aikštelę.
- 4 2010 m. gegužės 12 d. D.N.F. pateikė neigiamą nuomonę, kurioje išdėstyti tokie motyvai:

„kadangi, nepaisant to, kad yra daug saugomų rūšių, kurioms projektas [turės poveikį], dokumentuose stebėtinai nenurodyta jokia teisinė pareiga pagal galiojančius teisės aktus numatyti būtinas saugomų rūšių apsaugos priemonių išlygas,

<...>

kadangi, atsižvelgiant į šio projekto pobūdį ir mastą, prieš statybas, vykstant statyboms bei įvykdžius statybas numatytais atlikti rekonstrukcijos darbai negalima iš tikrųjų sušvelninti ar kompensuoti numatyto poveikio, pirmiausia to, kad naikinamos natūralios buveinės“.

- 5 2016 m. balandžio 15 d. bendrovė SAGREX pateikė prašymą taikyti Gamtos apsaugos įstatyme nurodytų gyvūnų ir augalų rūšių apsaugos priemonių išlygas. Kartu su šiuo prašymu pateiktas 2016 m. balandžio mėn. poveikio vertinimas „Augalų rūšių buveinių naikinimas ir išstūmimas dėl *Bossimé* karjero eksploatavimo“.
- 6 2016 m. birželio 27 d. D. N. F. suteikė prašomą leidimą taikyti išlygas. Todėl bendrovei SAGREX leista tyčia trikdyti nurodytų rūšių gyvūnus ir augalus, bloginti sąlygas šių rūšių buveinių teritorijose ir jas naikinti, palikti gyvūnus ir augalus be buveinių, juos tyčia naikinti, laikyti ir išgabenti, taip pat bloginti sąlygas šių rūšių buveinių teritorijose taikant išvardytas švelninimo priemones. Tai susiję su ginčijamu aktu.
- 7 2016 m. rugsėjo 30 d. bendrovė SAGREX, teikdama prašymą išduoti vieną leidimą, pateikė iš dalies pakeistus planus ir papildytą poveikio vertinimą.
- 8 2016 m. lapkričio 21 d. – gruodžio 21 d. surengta visuomenės apklausa dėl iš dalies pakeisto projekto ir sulaukta daug skundų.
- 9 2016 m. gruodžio 21 d. D. N. F. pateikė sąlyginai teigiamą nuomonę dėl prašymo išduoti vieną leidimą. Ši nuomonė, be kita ko, grindžiama šiais motyvais:

„kadangi taikant prašymo dokumentuose pateiktas rekomendacijas, su 2016 m. birželio 27 d. išlygomis susijusias prievoles ir toliau nurodytas sąlygas, didelis šio Gamtos apsaugos projekto poveikis gali būti sumažintas iki priimtino lygio, nes, pirmiausia yra kompensacijos <...>“.

- 10 2017 m. rugsėjo 25 d. kompetentingas ministras atsisakė išduoti vieną leidimą. Įstojusi į bylą šalis pareiškė atskirą ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo. Šis ieškinys atmestas 2020 m. gegužės 14 d. nutarimu.

III. Šalių argumentai

A. Ieškinys dėl panaikinimo

- 11 Ieškovė, be kita ko, nurodė, kad pažeisti 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo 2–10 straipsniai ir I.19 priedas (OL L 26, 2012, p. 1).
- 12 Ginčijamas aktas yra leidimas, kuriam netaikoma atitinkamas Direktyvos 2011/92 nuostatas atitinkanti poveikio vertinimo procedūra, o ją išdavusi institucija neišnagrinėjo, ar šiuo atveju tokia poveikio vertinimo procedūra buvo būtina.
- 13 Direktyvos 2011/92 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „I priede išvardyti projektai, turi būti vertinami pagal 5–10 straipsnius“. I priedo 19 punkte pirmiausia nurodytos „akmens skaldyklos ir atviro tipo kasyklos, kai jų paviršiaus plotas didesnis nei 25 ha“, todėl šiems projektams turi būti „reikalaujama sutikimo planuojamai veiklai ir poveikio aplinkai vertinimo“, o sutikimas dėl planuojamos veiklos yra „kompetentingos institucijos sprendimas, kuris suteikia užsakovui teisę įgyvendinti projektą“.
- 14 Projektas patenka į Direktyvos 2011/92 I priedo taikymo sritį, o išlyga taikoma „siekiant eksploatuoti *Bossimé* kalkakmenio karjerą“. Taigi leidimas yra būtinas, kad pareiškėjas turėtų „teisę įgyvendinti projektą“, o prieš išduodant tokį leidimą reikėtų atlikti „direktyvos 5–10 straipsnius“ atitinkantį poveikio vertinimą.
- 15 Bet kuriuo atveju, kai sprendimų priėmimo procesas vyksta keliais etapais, vertinimo procedūra turi būti atliekama kuo anksčiau. Nors prašymas išduoti vieną leidimą eksploatuoti karjerą pateiktas tuo pačiu metu, bet šis prašymas kartu su poveikio vertinimu pateikti po to, kai buvo pateiktas prašymas taikyti išlygas ir priimtas 2016 m. birželio 27 d. sprendimas kartu su 2016 m. liepos mėn. poveikio vertinimu.
- 16 Prie prašymo taikyti išlygas pridėta „2008 m. poveikio vertinimo skyriaus „Gyvūnija ir augalija“ ištrauka (Papildomas poveikio vertinimas iš dalies pakeitus 2015 m. projektą)“, kuri yra ribotai taikoma ir negali būti poveikio aplinkai vertinimas, kaip jis suprantamas pagal direktyvoje nustatytus reikalavimus.
- 17 Be to, atliekant poveikio vertinimą taip pat konsultuojamasi su atitinkamomis institucijomis ir užtikrinamas visuomenės dalyvavimas (Direktyvos 2011/92 6 straipsnis), kompetentingos institucijos atlieka vertinamame dokumente pateiktos ir pagal 6 straipsnį (Direktyvos 2011/92 8 straipsnis) konsultuojantis gautos informacijos vertinimą ir atsižvelgia į ją, be kita ko to, kompetentinga

institucija įtraukia šią informaciją į sprendimą išduoti leidimą ir informuoja visuomenę (Direktyvos 2011/92 9 straipsnis), t. y. poveikio vertinimas apima etapus, kurių šiuo atveju nepaisyta (ir ypač visuomenės dalyvavimo etapo).

B. Atsiliepimas į ieškinį

- 18 Kitos šalies gautame atsakyme teigiama, kad ginčijamas aktas nėra projektas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2011/92. Juo nesuteikiamas leidimas eksploatuoti karjerą, o tik netaikomos tam tikros Gamtos apsaugos įstatymo nuostatos, kad būtų galima pateikti prašymą išduoti leidimą eksploatuoti karjerą. Tokiu leidimu negali būti naudojamosi, kol jis nėra „kompetentingos institucijos ar kompetentingų institucijų sprendimas, kuriuo užsakovui suteikiama teisė įgyvendinti projektą“. Be to, toks sprendimas nėra kelių etapų sprendimo priėmimo proceso dalis, o ginčijamo akto rengėja yra kita institucija nei ta, kuri yra įgaliota nagrinėti prašymą suteikti vieną leidimą ir kuri vykdo veiklą kitoje srityje.

C. Dublikas

- 19 Ieškovė atsikirto remdamasi įvairiais Teisingumo Teismo sprendimais, pirmiausia 2004 m. sausio 7 d. Sprendimu *Wells* (C-201/02, EU:C:2004:12), dėl 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248) taikymo siekiant eksploatuoti karjerą.
- 20 Ginčijamas aktas yra karjero eksploatavimo *sine qua non* sąlyga. Todėl kelių etapų sprendimo priėmimo procese šis aktas yra leidimas vykdyti planuojamą veiklą. Vertinimo procedūrą reikia atlikti kuo anksčiau. Todėl tai, kad ginčijamo akto rengėja yra kita institucija nei ta, kuri yra įgaliota nagrinėti prašymą suteikti vieną leidimą, šiuo atveju neturi reikšmės.
- 21 Teigiant, kad poveikio vertinimas turi būti atliekamas tik nagrinėjant prašymą išduoti vieną leidimą, reiškia, pirma, nepaisyti to, kad vykstant sprendimo priėmimo procesui kompetentinga institucija turi „kuo anksčiau“ atsižvelgti į projekto poveikį aplinkai ir, antra, kad ginčijamas aktas, kuriuo galutinai suteikiamas leidimas tyčia trikdyti saugomas rūšis ir bloginti sąlygas šių rūšių buveinių teritorijose bei jas naikinti, negali būti užginčytas dėl vėliau atlikto poveikio vertinimo, nes vertinimas turi būti atliktas iš anksto.

D. Įstojimo į bylą paaiškinimas

- 22 Įstojusios į bylą šalies teigimu, nors karjero eksploatavimo projektas patenka į sąvokos „projektas“, kaip jis suprantama pagal Direktyvą 2011/92, taikymo sritį, ginčijamos išlygos taikymas nėra „sutikimas dėl planuojamos veiklos“, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, nes vien šiuo sutikimu nesuteikiama teisė įgyvendinti projektą – užsakovui „suteikiama teisė“ įgyvendinti savo projektą tik suderinus abu leidimus.

- 23 Išlygos taikymas yra leidimo išdavimo procedūros etapas, kuris yra ne pagrindinis, o papildomas sprendimas, susijęs tik su tam tikru projekto poveikiu, todėl šiame etape nebūtina atlikti poveikio vertinimą.
- 24 Kartu su prašymu išduoti vieną leidimą pateiktame poveikio vertinime pateikta poveikio saugomoms rūšims, kurioms taikoma išlyga, analizė, todėl Direktyvos 2011/92 tikslai visiškai pasiekti, nes vertinimas atliktas prieš išduodant pagrindinį leidimą, įvertintas poveikis saugomoms rūšims ir vertinimui taikomos visos direktyvoje reikalaujamos procedūrinės garantijos.
- 25 Negalima laikyti, kad visos projekto įgyvendinimo sąlygos galutinai patvirtintos pateikus prašymą taikyti išlygas. Todėl pateikdamas prašymą išduoti vieną leidimą pareiškėjas turi atlikti galutinio pakoreguoto projekto poveikio vertinimą, kad patenkintų išlygos taikymo sąlygas.

E. Paskutinis kitos šalies pareiškimas

- 26 Kita šalis teigia, kad teisiniu ar norminiu požiūriu vieno leidimo išdavimo tvarka nederą su gyvūnų ir augalų apsaugos priemonių išlygų taikymo tvarka. Todėl nėra „sprendimų priėmimo proceso“, kaip jis suprantamas pagal Europos teismų jurisprudenciją. Nereikia painioti pagrindo t. y. karjero eksploatavimo, su tokio eksploatavimo poveikiu, t. y. žala gyvūnų ar augalų rūšims.

F. Paskutinis į bylą įstojusios šalies pareiškimas

- 27 Į bylą įstojusi šalis mano, kad Direktyvos 2011/92 nuostatų yra paisoma, nors visuomenės apklausa atlikta priėmus ginčijamą aktą, nes „ir vadinamoji išlyga, ir konkretus poveikio vertinimas, rodantys, kad laikomasi išlygos sąlygų, ir papildomas poveikio gyvūnijai ir augalijai vertinimas (2016 m. balandžio mėn.) pridėti prie visuomenės apklausai dėl pagrindinio sprendimo pateiktų dokumentų“. Visuomenės apklausa surengta būtent tuomet, kai visuomenė turėjo galimybę faktiškai pateikti pastabas dėl paties projekto, atsižvelgiant į tai, kad tuo metu dar buvo visos pasirinkimo galimybės.

G. Paskutinis ieškovės pareiškimas

- 28 Ieškovė pabrėžia tai, kad ginčijamas aktas yra karjero eksploatavimo *sine qua non* sąlyga. Toks eksploatavimas ir rūšių trikdydas „yra vienintelis ir tas pats kišimosi į natūralią aplinką projektas“. Kai reikia kelių administracinių sprendimų, kad užsakovui būtų suteikta teisė įgyvendinti projektą, visi tie administraciniai sprendimai yra sutikimas dėl planuojamos veiklos, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2011/92. Todėl neatliktas atitinkamas prašymo taikyti išlygas poveikio aplinkai vertinimas.

IV. Nagrinėjimas

- 29 1992 m. gegužės 21 d. Direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7, 2004 m. specialusis leidimas, 15 sk., 2 t., p. 102) 12 ir 13 straipsniuose nurodyta, kad valstybės narės imasi reikiamų priemonių sukurti į IV priedo a ir b dalis įrašytų gyvūnų rūšių apsaugos sistemą. Pagal šios direktyvos 16 straipsnį valstybėms narėms leidžiama tam tikrais atvejais ir tam tikromis sąlygomis nukrypti nuo šių priemonių.
- 30 Nei Direktyvoje 92/43, nei Gamtos apsaugos įstatyme, nei regioniniame administraciniame teisės akte nenumatyta atlikti poveikio vertinimą ar konsultuotis su visuomene prieš išduodant leidimą taikyti gyvūnų ir augalų apsaugos priemonių išlygas.
- 31 Siekdama atsakyti į nepalankią 2010 m. gegužės 12 d. nuomonę, bendrovė SAGREX pateikė prašymą taikyti Gamtos apsaugos įstatymo išlygas.
- 32 Kartu su prašymu taikyti išlygas pateiktas 2016 m. balandžio mėn. poveikio vertinimas „Augalų rūšių buveinių naikinimas ir išstūmimas dėl *Bossimé* karjero eksploatavimo“.
- 33 Kartu su tokiu poveikio vertinimu, be kita ko, pateikiama poveikio vertinimo, atlikto pateikiant prašymą išduoti vieną leidimą, ištrauka. Tai taip pat 2016 m. balandžio mėn. „2008 m. poveikio vertinimo skyrius „Gyvūnija ir augalija“ (Papildomas poveikio vertinimas iš dalies pakeitus 2015 m. projektą)“.
- 34 Priimant ginčijamą aktą visuomenė nedalyvavo nė viename etape.
- 35 Direktyvos 2011/92 1 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, pateiktos šios apibrėžtys:
- a) projektas:
- statybos darbai bei kitų objektų ar veiklos planų įgyvendinimas,
 - kitokie įsikišimai į natūralią aplinką ir gamtovaizdį, įskaitant mineralinių išteklių gavybą;
- <...>
- c) sutikimas dėl planuojamos veiklos – kompetentingos institucijos sprendimas, kuris suteikia užsakovui teisę įgyvendinti projektą;
- Tos pačios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje pirmiausia numatyta: „Valstybės narės imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti, jog prieš duodant sutikimą projektams, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, be kita ko, dėl savo pobūdžio, masto ar vietos, bus reikalaujama sutikimo planuojamai veiklai ir poveikio aplinkai vertinimo“.
- 36 Direktyvos 2011/92 6 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės privalo imtis priemonių, būtinų užtikrinti, kad projektu suinteresuotoms institucijoms, kai dėl jų priimtose specialios atsakomybės už aplinkos apsaugą arba joms priskirtose vietose ir regioninio lygmenų kompetencijos būtų suteikta galimybė pareikšti nuomonę dėl užsakovo pateiktos informacijos ir dėl sutikimo dėl planuojamos veiklos, kai tinkama, atsižvelgiant į atvejus, išvardytus 8a straipsnio 3 dalyje. Tuo tikslu valstybės narės paskiria institucijas, su kuriomis konsultuojamasi bendrais arba konkrečiais atvejais. Informacija, surinkta pagal 5 straipsnį, perduodama toms institucijoms. Išsamią konsultacijos tvarką nustato valstybės narės.

2. Siekiant užtikrinti veiksmingą suinteresuotos visuomenės dalyvavimą sprendimų priėmimo procedūrose, atliekant 2 straipsnio 2 dalyje nurodytas sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūras visuomenė elektroniniu būdu ir viešais skelbimais arba kitomis tinkamomis priemonėmis iš anksto informuojama ne vėliau kaip tada, kai tik informacija gali būti pagrįstai teikiama, yra informuojama apie:

- a) prašymą dėl leidimo vykdyti planuojamą veiklą;
- b) tai, kad projektui taikoma poveikio aplinkai vertinimo procedūra ir atitinkamais atvejais apie tai, kad taikomas 7 straipsnis;
- c) duomenis apie institucijas, atsakingas už sprendimo priėmimą, tas, iš kurių gali būti gaunama atitinkama informacija, tas, kurioms gali būti teikiamos pastabos ar klausimai, ir pastabų ar klausimų pateikimo tvarkaraščio duomenis;
- d) galimų sprendimų pobūdį arba, jei jau toks yra, sprendimo projektą;
- e) apie pagal 5 straipsnį surinktos informacijos prieinamumą;
- f) atitinkamos informacijos gavimo laiką, vietą ir būdą;
- g) duomenis apie visuomenės dalyvavimo priemones, parengtas pagal šio straipsnio 5 dalį.

3. Valstybės narės užtikrina, kad tinkamais terminais suinteresuota visuomenė galėtų susipažinti su:

- a) pagal 5 straipsnį surinkta informacija;
- b) pagal nacionalinės teisės aktus – svarbiausiomis ataskaitomis ir pasiūlymais, pateiktais kompetentingai institucijai ar institucijoms tuo metu, kai suinteresuota visuomenė yra informuota pagal šio straipsnio 2 dalį;
- c) pagal 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką – šio straipsnio 2 dalyje nenurodyta informacija, kuri yra svarbi priimančiam sprendimui pagal šios

direktyvos 8 straipsnį ir kuri tampa prieinama po to, kai suinteresuota visuomenė buvo informuota pagal šio straipsnio 2 dalį.

4. Suinteresuotai visuomenei sudaromos išankstinės ir veiksmingos palankios galimybės dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose ir tuo tikslu ji turi teisę reikšti pastabas ir nuomones, kol kompetentingai institucijai ar institucijoms visos pasirinkimo galimybės yra atviros prieš priimant sprendimą dėl leidimo suteikimo vykdyti planuojamą veiklą.

5. Išsamias visuomenės informavimo, pavyzdžiui, informavimą skelbimais tam tikru spinduliu ar skelbimais vietiniuose laikraščiuose, ir konsultavimosi su suinteresuota visuomene, pavyzdžiui, rašytiniais teikimais ar visuomenės apklausos būdu, priemonės nustato valstybės narės. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad atitinkama informacija visuomenei būtų prieinama bent per centrinį portalą arba lengvai prieinamus prieigos taškus atitinkamu administraciniu lygmeniu.

6. Nustatomi pagrįsti įvairių etapų terminai, kad būtų pakankamai laiko:

a) informuoti 1 dalyje nurodytas institucijas bei visuomenę

b) 1 dalyje nurodytoms institucijoms ir suinteresuotai visuomenei pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus aplinkos klausimais pagal šio straipsnio nuostatas.

7. Terminas konsultacijoms su suinteresuota visuomene dėl 5 straipsnio 1 dalyje nurodytos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos yra ne trumpesnis kaip 30 dienų“.

37 2004 m. sausio 7 d. Sprendime *Wells* (C-201/02, EU:C:2004:12) Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Direktyvos 85/337 1 konstatuojamoje dalyje nurodyta, kad vykdydama sprendimo priėmimo procesą kompetentinga institucija „kuo anksčiau“ atsižvelgia į nagrinėjamo projekto poveikį aplinkai (51 punktą). „Jei nacionalinėje teisėje numatyta kelių etapų leidimo išdavimo procedūra, kai vienas iš šių etapų yra pagrindinis sprendimas, o kitas – sprendimas dėl įgyvendinimo, kuris negali viršyti pagrindiniame sprendime nustatytų parametrų, galimas šio projekto poveikis aplinkai turi būti nustatytas ir įvertintas vykdant su pagrindiniu sprendimu susijusią procedūrą. Tik tuo atveju, jei šis poveikis negali būti nustatytas iki procedūros, susijusios su sprendimu dėl įgyvendinimo, pradžios, toks vertinimas turi būti atliekamas vykdant šią procedūrą“ (52 punktą).

38 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad „iš Direktyvos 85/337 struktūros ir tikslų matyti, kad [šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalis] nurodo sprendimą (vieno ar kelių etapų), kuriuo užsakovui leidžiama pradėti savo projekto įgyvendinimo darbus, atsižvelgiant į šiuos patikslinimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjami statybos leidimas pradiniam projektui ir sprendimas dėl klausimų, kurių nagrinėjimas buvo

atidėtas, patvirtinimo kartu yra „leidimas vykdyti planuojamą veiklą“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 85/337 (šiuo klausimu žr. šios dienos Sprendimo *Komisija/Jungtinė Karalystė* C- 508/03, dar nepaskelbto Rinkinyje, 101 ir 102 punktus). Paskui reiktų priminti, kad nurodyto Sprendimo *Wells* 52 punkte Teisingumo Teismas patikslino, kad „jei nacionalinėje teisėje numatyta kelių etapų leidimo išdavimo procedūra, kai vienas iš šių etapų yra pagrindinis sprendimas, o kitas – sprendimas dėl įgyvendinimo, kuris negali viršyti pagrindiniame sprendime nustatytų parametų, galimas šio projekto poveikis aplinkai turi būti nustatytas ir įvertintas vykdant su pagrindiniu sprendimu susijusią procedūrą. Tik tuo atveju, jei šis poveikis negali būti nustatytas iki procedūros, susijusios su sprendimu dėl įgyvendinimo, pradžios, toks vertinimas turi būti atliekamas vykdant šią procedūrą“ [2006 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Barker* (C-290/03, EU:C:2006:286, 45–47 punktai), taip pat žr. 2006 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Komisija/Jungtinė Karalystė* (C-508/03, EU:C:2006:287, 104 punktas), 2008 m. vasario 28 d. Sprendimą *Abraham ir kt.* (C-2/07, EU:C:2008:133, 26 punktas), 2011 m. kovo 17 d. Sprendimą *Brussels Hoofdstedelijk Gewest ir kt.* (C-275/09, EU:C:2011:154, 32 punktas) ir 2011 m. kovo 3 d. Sprendimą *Komisija/Airija* (C-50/09, EU:C:2011:109, 76 ir 77 punktai)].

- 39 Vėliau 2011 m. kovo 17 d. Sprendimo *Brussels Hoofdstedelijk Gewest ir kt.* (C-275/09, EU:C:2011:154) 34 punkte Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad nacionalinis teismas, remdamasis taikytiniais nacionalinės teisės aktais, turi nustatyti, ar toks sprendimas, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, gali būti laikomas kelių etapų leidimo išdavimo procedūros, skirtos ją užbaigus leisti vykdyti veiklą, laikomą projektu pagal atitinkamas Direktyvos 85/337 nuostatas, etapu.
- 40 Šiuo atveju prieš priimant ginčijamą aktą nebuvo vykdomas joks visuomenės dalyvavimo etapas. Visuomenės dalyvavimo etapas iš esmės vyko priėmus ginčijamą aktą, surengus visuomenės apklausą dėl prašymo išduoti vieną leidimą. Todėl svarbu išnagrinėti, ar Direktyvoje 2011/92 nustatyta, kad visuomenės dalyvavimo etapas turi būti vykdomas prieš patvirtinant priemonę, kurios apimtis ir poveikis yra kaip ginčijamo akto.
- 41 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad negalima eksploatuoti karjero netaikant ginčijamos išlygos. Todėl nekyla abejonių, kad ginčijamas aktas yra būtina sąlyga, kad karjerą vėl būtų galima eksploatuoti. Be to, taip pat visiškai neginčijama, kad toks eksploatavimas negalimas negavus vieno leidimo, kuris išduodamas tik surengus visuomenės apklausą.
- 42 Karjero *Bossimé* eksploatavimas yra projektas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2011/92 1 straipsnio 2 dalies a punktą. Pagal direktyvos 4 straipsnio 1 dalį vertinamas tokio eksploatavimo poveikis aplinkai, atsižvelgiant į tai, kad tokio tipo karjerai nurodyti direktyvos I priede.

- 43 Tačiau šiuo ginčijamu aktu tik siekiama suteikti leidimą trikdyti gyvūnus ir bloginti sąlygas šių rūšių buveinių teritorijose. Be to, pagrindinis sprendimas, kuriuo užsakovui suteikiama teisė įgyvendinti savo projektą, yra vienas leidimas, kurio, po visuomenės apklausos, gali nesuteikti arba kurio suteikimui gali būti nustatytos griežtesnės sąlygos nei tos, kurios nurodytos ginčijamame akte. Todėl, šiuo atveju, institucija atsisakė išduoti vieną leidimą eksploatuoti karjerą.
- 44 Vieną leidimą išduoti įgaliota institucija privalo išnagrinėti visus karjero eksploatavimo projekto urbanistikos ir aplinkosaugos aspektus. Todėl ji gali griežčiau vertinti šio eksploatavimo poveikį atsižvelgiant į ginčijamo akto rengėjo nustatytus parametrus.
- 45 Todėl kyla klausimas, ar tas pats sutikimas dėl planuojamos veiklos (kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2011/92 1 straipsnio 2 dalies c punktą), susijęs su tuo pačiu projektu (kaip jis suprantamas pagal tos pačios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punktą), apima ginčijamą aktą ir vieną leidimą eksploatuoti karjerą. Atsižvelgiant į šias konkrečias faktines aplinkybes ir esamą Europos teismų jurisprudenciją, reikia *ex officio* pateikti šį klausimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.
- 46 Jeigu į šį pirmąjį klausimą bus atsakyta teigiamai, reikia dar kartą kreiptis į Teisingumo Teismą dėl toje pačioje direktyvoje nustatytų reikalavimų, nes, priešingai nei bylose, kuriose priimti nurodyti sprendimai, konkrečiai sprendimas *Wells*, nagrinėti aktai, ginčijamas aktas iš tikrųjų nėra nei sprendimas dėl įgyvendinimo, nei pagrindinis sprendimas, kuris yra vienas leidimas eksploatuoti karjerą.

V. Prejudiciniai klausimai

1. Ar tas pats sutikimas dėl planuojamos veiklos (kaip jis suprantamas pagal 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo 1 straipsnio 2 dalies c punktą), susijęs su tuo pačiu projektu (kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punktą), apima sprendimą „leisti trikdyti gyvūnus ir bloginti sąlygas šių rūšių buveinių teritorijose siekiant eksploatuoti karjerą“ ir sprendimą, kuriuo suteikiamas arba nesuteikiamas leidimas eksploatuoti karjerą (vienas leidimas), jeigu, pirma, be pirmojo sprendimo negalima eksploatuoti karjero ir, antra, išduoti vieną leidimą įgaliota institucija išsaugo galimybę griežčiau vertinti tokio eksploatavimo poveikį aplinkai, atsižvelgdama į pirmojo sprendimo autoriaus nurodytus parametrus?

2. Jeigu į šį pirmą klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pakankamai laikytasi šioje direktyvoje, konkrečiai jos 2, 5, 6, 7 ir 8 straipsniuose, nurodytų reikalavimų, kai visuomenės dalyvavimo etapas vyksta priėmus sprendimą „leisti trikdyti gyvūnus ir bloginti sąlygas šių rūšių buveinių teritorijose siekiant eksploatuoti karjerą“, bet prieš pagrindinio sprendimo, kuriuo užsakovui suteikiama teisė eksploatuoti karjerą, priėmimo etapą?